

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIAUS
SPRENDIMAS

**DĖL PUBLIKACIJOJE „IKLAMPINO MAŠINOS“ („LIETUVOS RYTAS“, 2009-09-05,
NR. 204/5666) PASKELBTOS INFORMACIJOS**

2010 m. sausio 19 d. Nr. SPR-4

Vilnius

2009 m. rugsėjo 28 d. Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje gautas pareiškėjo UAB „Transmitto“ direktoriaus Vyganto Vaišnoros skundas dėl publikacijoje „Iklampino mašinos“ („Lietuvos rytas“, 2009-09-05, Nr. 204/5666) paskelbtos informacijos. Pareiškėjas skunde nurodė, kad minėtoje publikacijoje pateiktas toks tikrovės neatitinkantis ir dalykinę UAB „Transmitto“ reputaciją bei V. Vaišnoros garbę ir orumą pažeidžiantis teiginys: „Taip pat buvo suimtas ir automobiliais „Iveco“ prekiaujančios bendrovės „Transmitto“ direktorius <...>“. Pareiškėjas nurodė, jog viešosios informacijos rengėjas ir skleidėjas supainiojo tam tikrus faktus ir tokiu būdu tiek visuomenei, tiek bendrovės partneriams bei klientams pateikė tikrovės neatitinkančią informaciją, kuri, pasak pareiškėjo, akivaizdžiai pažeidžia UAB „Transmitto“ dalykinę reputaciją bei direktoriaus V. Vaišnoros garbę ir orumą. UAB „Transmitto“ direktorius V. Vaišnoras skunde pabrėžė, kad jis nėra įtariamas jokiais nusikalstamomis veikomis, nebuvo specialiųjų tarnybų ar teismo suimtas (ar sulaikytas), jam nebuvo pareikšti jokie įtarimai dėl nusikalstamos veikos ar kaip nors kitaip suvaržyta jo laisvė, o bendrovės „Transmitto“ veikla grindžiama bendrovės veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytais taisyklėmis ir principais. Pareiškėjo UAB „Transmitto“ direktorius V. Vaišnoras taip pat nurodė, jog dienraščio „Lietuvos rytas“ žurnalistas A. Lekavičius, prieš skelbdamas viešąją informaciją, turėjo pareigą patikrinti skelbiamos informacijos teisingumą ir tikslumą, tačiau jis šios pareigos nesilaikė, visuomenei pateikė iškraipytą informaciją apie direktorių bei bendrovę ir tuo pažeidė UAB „Transmitto“ dalykinę reputaciją bei direktoriaus V. Vaišnoros garbę ir orumą. Pareiškėjas prašo: 1) nustatyti, kad skundžiamoje publikacijoje paskleista informacija pažeidė Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnyje įtvirtintus pagrindinius visuomenės informavimo principus ir šio straipsnio 3 dalyje nustatytą imperatyvų reikalavimą visuomenės informavimo priemonėse pateikti tikslų ir teisingą informaciją; 2) įspėti UAB „Lietuvos rytas“ apie aukščiau nurodytų teisės aktų pažeidimus; 3) įpareigoti UAB „Lietuvos rytas“ paneigti tikrovės neatitinkančią ir UAB „Transmitto“ dalykinę reputaciją bei V. Vaišnoros garbę ir orumą pažeidžiančią informaciją; 4) priimtą sprendimą paskelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“.

Tirdamas pareiškėjo skundą, žurnalistų etikos inspektorius Romas Gudaitis (nuo 2009-11-17 žurnalistų etikos inspektore paskirta Zita Zamžickienė) raštu kreipėsi į laikraščio „Lietuvos rytas“ vyriausiojo redaktoriaus pirmąjį pavaduotoją Feliksą Telksnį, prašydamas paaiškinti ginčo teiginyje „Taip pat buvo suimtas ir automobiliais „Iveco“ prekiaujančios bendrovės „Transmitto“ direktorius <...>“ paskelbtos informacijos atitikimą tikrovei įrodančias aplinkybes bei pateikti viešosios informacijos rengėjo poziciją dėl susidariusios situacijos. Jokių paaiškinimų iš „Lietuvos ryto“ atstovų negauta.

Žurnalistų etikos inspektorė pažymi, kad asmens garbė ir orumas (dalykinė reputacija) yra ginami, kai nustatoma šių faktinių aplinkybių visuma: 1) žinių paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleistos žinios yra apie pareiškėją; 3) faktas, jog paskleistos žinios žemina asmens garbę ir orumą (juridinio asmens atveju – dalykinę reputaciją); 4) faktas, jog paskleistos žinios neatitinka tikrovės. Pažymėtina, kad žeminančia žmogaus garbę ir orumą (juridinio asmens dalykinę reputaciją) žinia laikoma tikrovės neatitinkanti, diskredituojanti asmenį informacija, kurioje teigiama apie asmens padarytą teisės, moralės ar paprotinių normų pažeidimą, negarbingą poelgį, netinkamą elgesį buitėje, šeimoje, viešajame gyvenime, nesąžiningą visuomeninę, komercinę veiklą

ir pan.

Kiekvienu atveju yra būtina atriboti žinių nuo nuomonės, nes asmens teisės yra ginamos, kai apie asmenį yra paskleidžiamos jo garbė ir orumą, dalykinę reputaciją žeminančios ir tikrovės neatitinkančios žinios. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 33 dalyje nustatyta, kad nuomonė – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų, reiškinių ar įvykių vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 69 dalis nustato, jog žinia – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas faktas ar tikri (teisingi) duomenys.

Išnagrinėjusi pareiškėjo skundą Visuomenės informavimo įstatymo nuostatų laikymosi požiūriu, žurnalistų etikos inspektorė

n u s t a t ė:

Ginčo objektu esantį teiginį „Taip pat buvo suimtas ir automobiliais „Iveco“ prekiaujančios bendrovės „Transmitto“ direktorius <...>“ būtina vertinti atsižvelgiant į visą publikaciją, o ne izoliuotai. Pareiškėjas savo skunde nurodo tik teiginio dalį, neatsižvelgdamas į visą sakinį, jo baigtinę mintį, į visos publikacijos konstrukciją bei jos turinį. Svarbu pažymėti, jog nagrinėjant skundus dėl garbės ir orumo ar dalykinės reputacijos gynimo, analizuotinas visas publikacijos tekstas, kontekstas, pasisakymo aplinkybės, sakinių konstrukcija ir kt. Todėl ginčo teiginys vertinamas atsižvelgiant į viso publikacijos teksto turinį.

Visas pareiškėjo ginčijamo sakinio tekstas skamba taip: „Taip pat buvo suimtas ir automobiliais „Iveco“ prekiaujančios bendrovės „Transmitto“ direktorius Dangis Savickas“. Akivaizdu, kad šiame sakinyje yra įvardintas konkretus asmuo, kuriam taikyta kardomoji baudžiamojo poveikio priemonė – Dangis Savickas. Pareiškėjo V. Vaišnoros vardas ir pavardė nėra karto skundžiamoje publikacijoje nėra paminėti. Tuo tarpu D. Savickas skundžiamoje publikacijoje konkrečiai paminėtas dar du kartus: „Praėjus kelioms dienoms po sutarties pasirašymo D. Savickas perdavė A. Balčiūnui apie 50 tūkstančių litų“ (paryškintu šriftu raudonomis raidėmis) ir „Praėjus kelioms dienoms po sutarties pasirašymo D. Savickas perdavė A. Balčiūnui apie 50 tūkstančių litų“ (įprastu šriftu). Todėl vertinant ginčo teiginį visos publikacijos kontekste darytina išvada, jog skelbiama informacija yra ne apie V. Vaišnorą, o apie D. Savicką.

Vertinant ginčo objektu esančiame teiginyje paskelbtos informacijos atitikimą pagrindiniams visuomenės informavimo principams, darytina išvada, jog jame buvo pateikta neteisinga informacija apie suėmimo faktą, kadangi D. Savickui nebuvo pritaikyta kardomoji baudžiamojo poveikio priemonė – suėmimas. Nors 2009-09-04 Vilniaus miesto 2-ajame apylinkės teisme buvo gautas Vilniaus apygardos prokuratūros pareiškimas dėl kardomosios priemonės – suėmimo paskyrimo D. Savickui, tačiau teismas prokuroro pareiškimo netenkino. Šią aplinkybę patvirtina Vilniaus miesto 2-ojo apylinkės teismo pirmininkės pavaduotojos Jolitos Rasiukevičienės 2009-12-16 raštas Nr. S1-53180.

Be to, ginčo teiginyje viešosios informacijos rengėjas netiksliai įvardijo D. Savicko pareigas bendrovėje „Transmitto“. D. Savickas aprašomo įvykio metu ir publikacijos paskelbimo metu buvo UAB „Transmitto“ valdybos pirmininkas. Šią faktinę aplinkybę patvirtina VĮ Registrų centro 2009-10-21 raštas Nr. (1.11.6.-5120)s-5874 su pateiktu išplėstiniu išrašu iš Juridinių asmenų registro apie UAB „Transmitto“. Tuo tarpu skundžiamoje publikacijoje D. Savickas buvo įvardytas kaip bendrovės „Transmitto“ direktorius. UAB „Transmitto“ dalykinės reputacijos gynimo požiūriu netikslus D. Savicko pareigų įvardijimas laikytinas neesminiu netikslumu, nesudarančiu pagrindo konstatuoti gero įmonės vardo pažeidimą. Pažymėtina, kad žinių neatitikimo tikrovei faktui nustatyti neturi įtakos neesminiai paskelbtos informacijos netikslumai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002-01-21 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-125/2002). Pareiškėjas skunde neginčija fakto, jog D. Savickas yra susijęs su UAB „Transmitto“, jog jam pareikšti įtarimai davus kyšį. Todėl netikslus D. Savicko pareigų nurodymas publikacijoje nežemina bendrovės „Transmitto“ dalykinės reputacijos, tačiau vertintinas kaip vieno iš pagrindinių visuomenės informavimo principų

– tikslaus viešosios informacijos pateikimo – nesilaikymas.

Pagal Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio, įtvirtinančio pagrindinius visuomenės informavimo principus, 3 dalies nuostatas viešoji informacija visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai. Visuomenės informavimo įstatymo 41 straipsnio 2 dalies 1 punktas įtvirtina žurnalistų pareigą teikti teisingas, tikslias ir nešališkas žinias, kritiškai vertinti savo informacijos šaltinius, atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus, remtis keliais šaltiniais. Jeigu nėra galimybės patikrinti informacijos šaltinio patikimumo, tai nurodyti skelbiamoje informacijoje. Nagrinėjamu atveju viešosios informacijos rengėjas į šias imperatyvias teisės normas neatsižvelgė. Visuomenei pateikiama viešoji informacija apie tam tikrus įvykius turi būti teisinga, pagrįsta faktais. Žurnalistas, viešosios informacijos rengėjas visais atvejais privalo patikrinti ketinamą skelbti informaciją, laikydamasis profesinei veiklai keliamų reikalavimų. Nagrinėjamu atveju ši pareiga nebuvo įvykdyta.

Atsižvelgdama į aukščiau aptartus argumentus, žurnalistų etikos inspektorė pareiškėjo skundą pripažįsta iš dalies pagrįstu.

Remdamasi aukščiau išdėstytais motyvais ir vadovaudamasi Visuomenės informavimo įstatymo 50 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 3 dalies 1 punktu, 16 dalimi, žurnalistų etikos inspektorė n u s p r e n d ė:

1. Į s p ė t i viešosios informacijos rengėją UAB „Lietuvos rytas“ dėl Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalies, 41 straipsnio 2 dalies 1 punkto pažeidimo.

2. V i e š a i p a s k e l b t i sprendimą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“, Žurnalistų etikos inspektoriatas tarnybos interneto tinklalapyje.

3. I š s i ū s t i sprendimo kopiją pareiškėjui UAB „Transmitto“ direktoriui V. Vaišnorui, UAB „Lietuvos rytas“ direktoriui V. Strimaičiui, laikraščio „Lietuvos rytas“ vyriausiojo redaktoriaus pirmajam pavaduotojui F. Telksniui.

Rezoliucinė šio sprendimo dalis turi būti nedelsiant paskelbta laikraštyje „Lietuvos rytas“.

Žurnalistų etikos inspektoriatas sprendimai gali būti skundžiami teismui per 30 dienų nuo jų paskelbimo (gavimo) dienos.

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORĖ

ZITA ZAMŽICKIENĖ
